

ডব্লিউ বি য়েটছৰ কবিতা 'বাইজেন্টিয়াম'

অনুবাদ: হিতেন শৰ্মা

Issue: Vol. IV, No. 3, November-January, 2025-26

টোকা: 'বাইজেন্টিয়ামলৈ সামুদ্রিক যাত্ৰা' আৰু 'বাইজেন্টিয়াম' —এই কবিতা দুটা ডব্লিউ বি য়েটছ(জ. ১৮৬৫-ম্. ১৯৩৯)ৰ কেৱল ব্যক্তিগতভাৱে দুটা শ্ৰেষ্ঠ ৰসোত্তীৰ্ণ কবিতা বুলি ক'লে অবিচাৰ কৰা হ'ব; কিয়নো এই কবিতা দুটাৰ কাব্য-সিদ্ধিৰ অতুলনীয় মহত্ব আৰু আবেদনৰ গভীৰতাই যোৱা নটা দশকৰো অধিক কাল সমগ্ৰ পৃথিৱীৰে কাব্য-ৰসিক পাঠক-সমাজক আনন্দ ৰস ঘন প্ৰভাৱেৰে অবিস্মৰণীয়ভাবে স্পৃষ্ট কৰি আহিছে। য়েটছৰ কাব্যিক মহাযাত্ৰা-পথৰ এই দুটা গৌৰৱশালী মাইলৰ খুঁটাই অনবহিত পাঠককো মুগ্ধ কৰি আহিছে পৰিকল্পনা আৰু তাৰ যথার্থ কাৰ্যকৰীকৰণৰ সংবদ্ধতাৰে। প্ৰথম স্তৰত আশা-ঘন 'যাত্ৰা' আৰু পৰৱৰ্তী স্তৰত 'পৰিপূৰ্ণতা'ৰ অপৰিমেষ্য ব্যঞ্জনা। য়েটছৰ এই কাব্যিক মহাযাত্ৰা ৩৩০ খ্ৰীঃত ৰোম সাম্ৰাজ্যৰ মহামতি সম্ৰাট কনষ্টেণ্টাইনে তেওঁৰ ৰাজধানী ৰোমৰ পৰা উঠাই আনি বাইজেন্টিয়ামত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ অনুসংগৰে যেন দূতভাৱে সংলগ্ন। বাইজেন্টাইন সাম্ৰাজ্য অকল শৌৰ্যৰ মহত্বৰেই বিখ্যাত নাছিল, বৰং মনোজগতৰ দাৰ্শনিক, নান্দনিক আৰু আধ্যাত্মিক উৎকৰ্ষৰ কীৰ্তিসমূহে আটাইতকৈ বেছি গুৰুত্বপূৰ্ণ বুলি বিবেচিত হৈছিল। এই উৎকৰ্ষসমূহ এনেকুৱা এটা উত্থুংগ অৱস্থাপ্ৰাপ্ত হৈছিল যে বাইজেন্টিয়াম সাম্ৰাজ্যখন অনন্ত ধামৰ প্ৰতীক স্বৰূপে ব্যঞ্জিত হ'ব ধৰিছিল। এই কবিতা দুটাই এই ব্যঞ্জনাটোৰ এটা সাৰ্বিক ৰূপ দান কৰি অমৰ আয়ুস লাভ কৰিছে। 'বাইজেন্টিয়াম' কবিতাটো য়েটছৰ *The Winding Stair And Other Poems* নামৰ সংকলনখনিত প্ৰথম প্ৰকাশিত।

বাইজেন্টিয়াম

দিনৰ অপৰিত্ৰ চিত্ৰবোৰ আঁতৰি যাব লাগিছে;
সম্ৰাটৰ সুৰাসক্ত সৈন্যবলে বিছনা লৈছে;
ৰাতিৰ শব্দ-তৰংগমালা নৈশ-পথচাৰীসকলৰ গীতবোৰো নৈশব্দত হৈছে লীন
মহান গীৰ্জাঘৰৰ ঘণ্টাঘনিবোৰ যিদৰে গৈছে জীন;
নক্ষত্ৰ খচিত অথবা জোনে জিলিকিওৱা স্তূপবোৰে অৱজ্ঞা কৰে
মানুহিক অস্তিত্বটোকে,
অথথা সকলোবোৰ জঞ্জালকে,
পাপিষ্ঠ ক্ৰোধ আৰু ক্লেদ প্ৰৱাহিত হৈ থকা সিৰে-সিৰে।

মোৰ সম্মুখত ভাহি আছে এখন জীয়া মানুহৰ ছবি অথবা ছায়াৰ প্ৰতিকৃতি,
জীয়া মানুহতকৈ বেছি সজীৱ ছায়া, ছায়াতকৈ বেছি জীৱন্ত প্ৰতিমূৰ্তি;
শ-ঢকা বস্ত্ৰেৰে পৰিবৃত্ত নৰকৰ মহাৰাৰ আঁত
সেয়েইহে মোকোলাব পাৰে এই আউল লগা পথৰ জঁট;
ভাপকণো নথকাকৈ তেনেই শুকান আৰু শ্বাস বিহীন বদন যিখন
সেই খনেই মাতি আনিব পাৰে আয়ু অতিক্ৰমী অনন্ত জীৱন;
মই অতি মানৱক সাদৰে জনাওঁ সম্ভাষণ;
মই ইয়াকে কওঁ জীৱন-মৃত আৰু মৃত্যু-জীনা জীৱন।

অলৌকিক, চৰাই নতুবা হাতে-গঢ়া সোণৰ নিৰ্মিতি
তুলনা ক্ৰমে অধিকতৰ অলৌকিক চৰাই নতুবা হাতে-গঢ়া নিৰ্মিতি,
সূৰ্যৰ ৰশ্মিৰে উদ্ভাসিত ডালত থাপনা কৰা,
নৰকৰ কুকুৰাৰ দৰে ডাক দিব পৰা,
অথবা সৰৱে শপনি পৰা জোনটিৰে হৈ বিৰক্ত,
শাস্ত্ৰত ধাতুৰ মহিমাৰে সাদৰৰ
সাধাৰণ চৰাই নতুবা পাপৰি ফুলৰ
আৰু মেদ অথবা তেজৰ সকলোবোৰ জটলা অস্তিত্ব।
মাজৰাতি সম্ৰাটৰ প্ৰস্তুৰেৰে বন্ধোৱা পদ-পথত এই জ্বলে,এই নুমায়কৈ
অগ্নিশিখা কোনো ইন্ধন বিহনে অথবা ভাটি লোহা গলাবলৈ,
নাই কোনো ধুমুহা ঢেৰেকনি, অগ্নি শিখাৰ পৰাই বাজ ওলোৱা অগ্নি শিখা লেলিহান,
য'লৈ ৰক্তোৎপন্ন আত্মাবোৰ হয় আগুৱান
আৰু উত্তেজনাৰ জটিলতাবোৰে কৰে প্ৰয়াণ,
মৰি মৰি গৈ থাকে এটা নৃত্যৰ মাজলৈ
সমাধিৰ যন্ত্ৰণা বুকুৰ ভিতৰত থাকে বৈ,
জীয়া জুইৰ এনেহে যন্ত্ৰণা যে দক্ষ কৰিব নোৱাৰে হাতৰ পাতলিৰ বন্ধন।

বহিছে আয়মেৰে শিহৰ তেজ মঙহৰ পিঠিত দুই ভৰি বহলাই মেলি
আত্মাৰ পিছত আত্মাৰ লানি! কমাৰ-শালে বিভংগ কৰিছে প্লাৱনৰ কেলি
সম্ৰাটৰ সোণালী শাল।

নৃত্যৰতা চোতালৰ মাৰ্বলবোৰে
বিচূৰ্ণ কৰিছে তিক্ত আৱেগৰ জটিল অস্তিত্ববোৰ,
সেই প্ৰতিমূৰ্তিবোৰ এতিয়াও যিবোৰে
ন-ন প্ৰতিমূৰ্তি গঢ়ে,
সেই শিহৰে দুফাল কৰা, সেই ঘণ্ট-ধ্বনিৰে পীড়িত কৰা সংসাৰ সাগৰ।

(১৯৩০)

(মূল ইংৰাজী: 'Byzantium')

.....
প্ৰাপ্ত কাব্য-ৰসিক ৰঞ্জিৎ কুমাৰ দেৱ গোস্বামীৰ কৰ-কমলত শ্ৰদ্ধাৰে—

হিতেন শৰ্মা এগৰাকী কবি, অনুবাদক আৰু লেখক। মাৰ্ঘেৰিটা মহাবিদ্যালয়ৰ অৱসৰী
অধ্যক্ষ শৰ্মাৰ শেহতীয়া গ্ৰন্থ হল টি এছ এলিয়টৰ *ফ'ৰ কোৱাৰ্টেটছ*ৰ অসমীয়া
অনুবাদ *কবিতা চতুষ্টয়*।